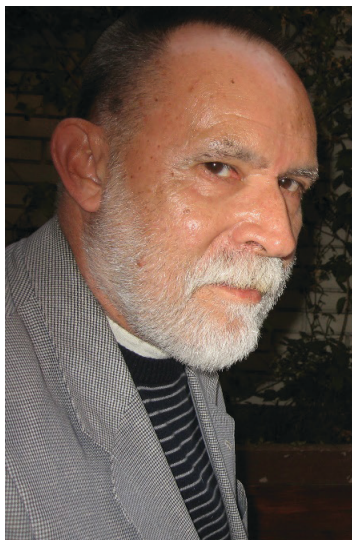

DALEKO OD KNJIŽEVNE PENZIJE

Vladimir Kopicl je rođen 1949. godine. Završio je studije književnosti na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu.

Objavio je knjige poezije: *Aer* (1978), *Parafraze puta* (1980), *Gladni lavovi* (1985), *Vapaji & konstrukcije* (1986), *Pitanje poze* (1992), *Prikaze – nove i izabrane kratke pesme* (1995), *Klisurine* (2002), *Pesme smrti i rasonode – izabrane i nove pesme* (2002), *Smernice* (2006), *Promašaji* (2008), *Sovin izbor – nove i izabrane pesme* (2008), *27 pesama: tenkovi & lune* (2011), *Nesvršeno* (dvojezično izdanje, 2011), *Tufne – izabrane pesme* (2013), *H&Q* (2013), *Format zveri* (2015), *Szurdo-kok* (2019), *Udaljeni bubnjevi* (2020), *Cries and Constructions* (2023) i *Zavijanje za oligarhom* (2023), kao i knjige eseja: *Mehanički patak, digitalna patka* (2003), *Pri-zori iz nevidljivog* (2006), *Umetnost i propast – transkulturalna naklapanja* (2018), te romane *Purpurna dekada* (2020), *Španska čizma* (2021) i *Paklena putarina* (2022).

Priredio je i preveo više zbornika i antologija. Sa Gojkom Božovićem priredio je i uredio međunarodne tematske simpozijume i zbornike.

Dobitnik je nekoliko značajnih nagrada: Brankove, Sterijine (za pozorišnu kritiku), DKV za knjigu godine, „Stevan Pešić“, ISTOK–ZAPAD, „Desanka Maksimović“ i dr.

Prevođen, zastupljen, biran, postavljan. Živi u Novom Sadu.

Radmila Gikić Petrović: *Roman Purpurna dekada (2020) ima zanimljiv podnaslov – „Gotski herc roman 3D“, a nije gotski roman u pravom smislu reči, mada u njemu provejavaju određeni elementi gotskog. Da li se ono spoljašnje u romanu odlikuje upravo time, dok je ono unutrašnje – moderno?*

Vladimir Kopicl: Spoljašnja tematska ljuska i unutrašnje poliznanrovski umućeno žumance *Purpurne dekade* podjednako su proizvod činjenice da ih je u finalnu romanesknu formu slupao novopečeni sedamdesetogodišnjak koji je do tada objavio više od dvadeset knjiga poezije, eseja, sijaset kritika, antologija, prevoda i ko zna čega sve ne – osim narativne proze. Uz to je dobitnik više nagrada za najbolju knjigu poezije, knjigu godine, autorski opus, životno delo, doprinos kulturi, očuvanje lepih umetnosti, kulturni menadžment – što frapantno uvećava stepen verovatnoće da je već svima dodijao i da se od njega najljubaznije očekuje da, pored starosne, konačno ode i u književnu penziju.

Ali šta bi tamo radio? Zar da čita knjige drugih? Bolje je i prozu pisati.

I tako ja dosta bezbolno rešim da očas napišem nekoliko romana, pri čemu sam ovaj prvi, purpurni, pisao s punim početničkim sladostrašćem. Ali ne i sasvim nepromišljeno, jer sam odmah sklepao neku vrstu tematske/žanrovske top-liste budućih svojih romana i romančića, i na njeno prvo mesto, ne bez razloga, stavio ono iz čega smo svi nastali. Dakle, ljubav/strast i njihova danas aktuelna obličja, značenja, fantome, avatare i tehnoproduktke kolektivno uronjene u poližanrovski melanž čija protejski hirovita stil-ska gama podjednako koketira s kanoni-ma tzv. ozbiljne književnosti i kerefekama top-pop, odnosno skandi-bladi-mandi blogorame. Otud u ovoj knjizi ima i jezičkog transa i eroto-suspensa, i duha, i mesa, i hermetičko-gotskog podteksta, i poetične romanse, i SMS kalkulisanja puta do nove šanse. I dabome da to nije sve, pošto sam, poštujući pomamu naših dana za serijalnim pseudosagama, ovom svom kompjuterski generisanom rukopisu podario otvoren kraj, da bih mu docnije dopisao nastavak. I to se već uveliko zbililo, tako da će to novo/staro delce imati smislenu pojednostavljen naslov *Purpur 2* i još instruktivniji podnaslov – Skraćeno i dopunjeno izdanje.

Pa šta mu bog da i sreća junačka!

R. G. P.: *Ovo je roman o muškarcu i ženi čiji se odnosi neprestano definišu i kodiraju, pa ipak sve izmiče i sve je nedostižno. Da li onda dominira i do čega stiže ono telesno u njima?*

V. K.: Najlepše knjige starostavne, pa i sam život, bar donekle, uče nas da je lju-

bav večna i neprolazna. Ali mi nažalost nismo, baš kao ni strast, ni telo, ni onaj njihov tako neblagosloveno srećni koloplet kom stalno nešto preti i tako ga čini još uzbuđljivijim. U moru opasnosti koje danas prete održanju živog odnosa dva pola – pa tako i produženju naše ljudske vrste ili njenom organskom prelazu u već stasavajuću transljudsku – svakako je prisutno i nivelisanje tog odnosa na ekonomsko-medijski posredovani minimum odnosa uživo, gde ćete optimalnu izabranicu svoje žudnje pre naći na blogu ili ekranu nego u nekom opipljivom krevetu ili za slavskom trpezom.

Ima, dabome, i boljih slučajeva, to jest ekstremnih, opsesivnih, ujedno fatalnih i fiktivno raspetih između posvećene žudnje i opskurne trivijalnosti naših dana – tako da se ova moja knjiga bavi upravo bogatim darovima i aporijama jedne takve veze. Naime, učevno zaneti junak *Purpurne dekade* u svojoj heroini traži i nazire, ili bar u nju erotski izdajšno projektuje, vrhunske atribute magično privlačnog Ženskog, s ponešto izbledelom zavodnički uništiteljskom aurom večne Skerletne žene. A do čega će oboje stići na toj tankoj stazi debelog užitka s nejasnom sudbinom možda će bolje otkriti sam čitalac, jer su ovo dvoje primerno bezimernih junaka toliko zabavljeni poslom koji im je autor nametnuo da i ne vide kuda srljaju. Što ne znači da ne kalkuliju. Jer to smo što smo postali: puke cifre i emotikoni, uprkos zvezdanom nebu nad nama i (a)moralnom zakonu u nama. Šteta. Ali i korist. Kako za koga, pogotovo ako ne proba.

R. G. P.: *Likovi u romanu se neprestano susreću u strasti i potrebi za drugom*

osobom. Da li je to onda i priča o samoći i usamljenosti?

V. K.: Što reče dobri stari čika Davičo, kog sam i lično poznao: *Ljubav je tako sama i tako puna sveta. / Ljubav je svetinik i spaseni pomorci.*

Šta dodati? Možda je ipak bolje samo strasno uživati, kao u nekoj maločas pominjanoj nevaljaljoj knjizi.

R. G. P.: *U Romanu Španska čizma (2021) glavni junak priseća se mladalačkog odlaska u nju ejdž komunu u pokušaju da se prilagodi pravilima te „zajednice jednakih”, ali se pokazuje da i među decom cveća vladaju zakoni sveta protiv kojih su se hipici pobunili. Da li to znači da je i u toj, stvarnoj komuni, bila prisutna čvrsta hijerarhija, i da je razlika između posvećenih i novopridošlih, ipak postojala? Kao licemerje?*

V. K.: Licemerje? Nipošto! To je tako ružno, a ranih njejdžerskih dana i komuna s početka sedamdesetih godina prošlog veka sećam se kao nečeg možda najlepšeg i najčistijeg u svojoj ne sasvim neuspešnoj mladosti.

Međutim, to je bila herojska stvarnost, a *Španska čizma* je ipak samo neherojski romančić koji nije voljan da opeva nikakvu od mogućih stvarnosti nego da isprva nestašno, a posle i nešto pripovedački analitičnije (de)romantizuje lepe i smele ideale jedne epohe koji su danas, kao u tada paradigmatičnoj pesmi Boba Dilana – da se malo prevodilački našalimo – *izvetrili u vetru* ljudske i planetarne nebrige za opšte dobro. Biti njejdžerski posvećenik nikada nije značilo biti i jednourni poklonik, tako da je moje polušaljivo poigravanje tipičnim komunarskim

temama, dilemama i zbitijima iz davnih hipi dana daleko više određeno izborom adekvatnog tipa naratora, odnosno prvog lica ove storije, nego mojim privatnim mišljenjem i stavom. Zapravo, taj prvi deo romana je komički živahno polje igre ironičnog pripovedača, koji u urbanoj središnjici zadobija nešto svedeniji, a u vremenski pomerenom drugom delu romana i dosta opor tonski prizvuk u glasu – kad iznenadna pojava dečaćića koji je komičkom junaku poveren na čuvanje postaje svojevrsan test održivosti naratorovih njejdžerskih ideala i *ležernog* pogleda na svet.

To je ono drugo lice razlike ove postnjejdžerske priče, nešto zrelije od onog prvobitnog, komunarski raspojasanog, pa utoliko i presudnije. Ali ne krijem da sam sa zadovoljstvom primao telefonske pozive s porukom – evo čitamo tvoju *Čizmicu* i ne možemo da prestanemo da se smejemo!

Dok najvišim komplimentom izrečenim ovoj knjizi smatram pitanje prijateljice koja je studirala književnost ali joj to nije smetalo da me u jednoj intrigantnoj prilici krajnje ozbiljno upita – Gde je taj dečak danas? I to ne u knjizi, nego u životu???

Nisam, dakle, džabe mrčio svoje kompjutersko pero, mada sam njenim pitanjem i dalje debelo zaokupljen! Odnosno – produktivno zapanjen!

R. G. P.: *Dragan Babić (Nova misao, 2022) o Španskoj čizmi je zapisao da su u romanu „dva spojena toka”, koja prate „dve faze života jednog istaknutog pojedinca, ali i cele njegove generacije i vremena”.*

V. K.: Pa očigledno je pročitao moj romančić, jer to inače ne bi znao i tako zgod-

no formulisao. Nadam se da pomenuti pojam „istaknutosti” nije koristio samo da bi iz pozicije poznavaoča prečica u pisanju kontekstualizovao autofiksijski status naratorovog/autorovog nosa, nego i nešto književno samosvojno, a opet vredno opšte i pojedinačne pažnje.

R. G. P.: *Kako pamтите vreme odlaska u tzv. nju ejdž komunu, ako znamo da je njeno težište bilo usmerenje prema prirodi, pa i seksualnoj slobodi. Da li je ta komuna parodija same sebe?*

V. K.: Koliko sam naučio i shvatio u dosadašnjem delu života – i seksualne slobode su prirodan deo prirode.

U srži njuejdžerskog pogleda na svet baškari se duboko ljudsko uverenje da je čovečanstvo u prošlom veku iz razdoblja Ribe nepovratno stupilo u doba Akvarijusa koje savremenom čoveku i čovečici, umesto prethodnog niza monoteističkih, mahom patrističkih ograničenja i zabrana, iznova nudi daleko više poverenja u slobodnu volju i mogućnosti njenog izražavanja na individualno, kolektivno, planetarno i kosmički harmoničan način. Slika komune u kojoj narator ove knjige započinje svoju njuejdžersku karijeru jeste književni konstrukt – da ne kažem baš simulakrum – nekoliko takvih zajednica koje sam u mladosti obišao. I sve su one, istini za volju, bile okej. Svaka je bila malo čudo za sebe, na svoj jedinstven ljudski način, a pravo pitanje je koliko smo mi, zapravo, bili dorasli idejama na kojima su te zajednice bile utemeljene.

To je taj večni procep između ljudske volje, želje, ideala, mogućnosti, akcije i njenih posledica, koji uvek zjapi i iz svake io-

le valjane knjige. Zato ni ova knjiga nije nikakvo pokajničko postdevalviranje nju-ejdžerskih mladalačkih zanosa nego je njen književni modus iz čisto literarnih razloga postavljen kao prevashodno komički. S dobrom namerom, dabome, budući da prvobitni, veoma ozbiljni znalci jasno kažu da se komički rod bavi ljudima i njihovim ljudskim stvarima, a tragedija je rezervisana za masivnije spektakle koje vode bogovi i kraljevi.

A ni mi, ni naši književni postjunaci, nismo ni bogovi ni kraljevi. Niti smo to ikad želeli.

Pa šta da radimo: nećemo valjda prestati da pišemo i početi da plaćemo?!

R. G. P.: *Ako junak romana nosi čizme koje aludiraju i na sam naslov knjige, da li je to i aluzija na poznatu metodu mučenja iz vremena španske inkvizicije?*

V. K.: Izgleda da umetnost ipak ne može bez kakve-takve višeznačnosti, čak ni konceptualne.

Ovo je, između ostalog, i knjiga o odrastanju i pomalo otkaćenom procesu otpadničke individuacije u kojoj i najsitnije ljudske patnje, čak i modnog tipa, traže svoja planetarna srodstva po nesanicu i dublje kosmičke uzroke. Po tom difoltu paradigmatično čvrste rokerske čizme i modno uzdižu i individuaciono sputavaju opuštenog hipi naratora *Španske čizme*, da bi na tom motivu solidno preživelo bar desetak stranica knjige i još pet--šest u njih slično ušniranih simbola vremena koje se na istim tim stranicama literarno posvećuje i rasprodaje.

Uostalom, ja ni najmanje ne krijem da moje prozno činodejstvovanje vrlo vesno koketira s vitalnijim izumima pop kul-

ture i čežnjom za upadljivim tiražom. A tu se upadljiv, značenjski dinamičan i zvučan naslov kotira poslovično dobro.

R. G. P.: *Drugi deo knjige, povratak u domovinu, prati junaka odmetnika. Da li je to težnja ka udobnosti i finansijskoj stabilnosti?*

V. K.: Ni bubamari nije lako da odraste, kamoli čoveku. Nažalost, čini se da će me tema potrage za udobnošću i finansijskom stabilnošću pratiti i tokom pisanja narednih dvadeset knjiga.

R. G. P.: *Vladislava Gordić Petković je skrenula pažnju da je „posle ostavinske rasprave o nasleđu istorije bitnika i hipika” ovom romanu pripala „magična krpa sećanja, iz koje vrcaju radost, duhovitost i blagost”.*

V. K.: Poslednje tri navedene osobe su mi uvek bile mile kod drugih pa bi mi bilo drago da su bar neki delić svog planetarnog utočišta našle i u ovom romančiću. Što se tiče krpe – magična mi je odavno draža od obične, kako u književnosti, tako i u domaćinstvu. Što u mom slučaju izlazi na isto.

A o sećanju sam pre nekih godinu-dve, kao nekakav minimalistički satori paradoks, iznebuha zapisao sledeću mudroslju: *Pišem da zaboravim ili ne zaboravim. Ne sećam se.*

Inače, koleginica Gordić Petković se u novije vreme pokazala kao možda najstručniji i najoperativniji lokalni i globalni promoter mojih romanesknih & drugih tekstualija, tako da ću ovu priliku rado iskoristiti da nju i preostali deo naše srećno razjedninjene književne zajednice obavestim kako već neko vreme sklappam knjigu

sastavljenju od samih, i to svojih (*sic!*), misli o književnosti i još koječemu u umetnosti. Što ne bi ni bilo tako autoblasfemično da sušti poetički osnov mog pisanja nije utemeljen upravo na stavu da su mišljenje i pisanje dve sasvim različite radnje koje nikako ne treba mešati, niti izvoditi unisono.

Donekle žalosno, ali ne bez stvaralačke radosti i u tom čudnom poduhvatu koji me je dosta živahno spopao. A pošto sam doterao već do pedeset i nešto stranica tog mentalno transzavodljivog rukopisa – nema nam spasa, obostrano.

R. G. P.: *U romanu Paklena putarina (2022) zapisali ste: „Šta je svet, ta ravna ploča po kojoj se nesigurno krećemo dok ne dorastemo da sednemo u avion?” Krenuli ste na put, na kongres pisaca, ali i pre toga učestvovali ste na desetinama kongresa. Zašto su književniku, Vama, ta putovanja važna?*

V. K.: Lepo je i književno sasvim legitimno pisati o nečemu što uopšte ne poznajete, ali nije loše pisati i o stvarima s kojima smo imali neposrednog i po nečemu bitnog iskustvenog dodira.

S dosta početničkog uspeha sam se bavio s obe pomenute vrste našeg posla, ali sam stvarnu književnu rutinu i lep tovar piscu potrebne samouverenosti stekao tek tokom letnjeg boravka u Kembridžu, negde potkraj osamdesetih godina prošlog veka. Tim boravkom me je, što zbog mojih dotadašnjih angloameričkih prevodilačkih zasluga, a što zbog preporuke Davida Albaharija, častio Britiš kansl, da s nekih tridesetak sličnih autora iz celog sveta otmeno sedim ili leškaram u vrlo ljupkom Dauning koledžu, gde

su nam svakog dana na noge dolazili najpoznatiji živi pisci tadašnjeg i predašnjeg britanskog Komonvelta. I ne samo da su dolazili da ih vidimo i da im se divimo, nego su nam i čitali iz svojih novih knjiga pa pomalo i debatovali s nama – Ijan Makjuen, Kazuo Išiguro, Ben Okri, Hanif Kurejši, Malkolm Bredberi, Džordž Stejner, P. D. Džejms, Džilijen Bir... A onda smo i mi malo čitali, što sebi, što njima i drugima, pa se čovek (u šta uključujem i sebe) nekako oseti manje nesavršen, kao da je nekakva književna mana, u smislu zalogaja palog direktno s neba, pala i na njega, i naprasno ga učinila boljim.

Baš kao nekad ona rana komunarska iskustva mlade rokere, samo na striktnije književni način.

Naravno da je tu u pitanju pre bio nekakav filing nego realnost, ali mi iskustvo uporno šapuće da su putovanja po svetu, uključujući nekad prijatna a ponekad i smorna drugovanja s belosvetskom braćom po peru, vazda živ izvor paradoksalno interiorizovanog književnog suspense koji vodi ne samo znatno usavršenijoj gimnosofijskoj praksi pisanja nego i obimu napisanog.

Uz to, naučiš gde je šta, nadražiš maštu prizorima, sazvučjima i smisaono neprozirnim senzacijama svih boja, mirisa i ukusa, pa ima šta da ti padne na pamet kad ti ništa oko tebe ne pada na pamet kao dovoljan povod, a treba nešto da napišeš.

Kao tamo-amoo naveliko pozivani ili upućivani pisac ili umetnik, umalo da sam, počevši još od Pariskog bijenala 1971, bar dvaput proputovao najvećim delom sveta, i to unakrst. A to je ludo već samo

po sebi, baš kao što je za svakovrsnu rutinu i snalaženje sred svakojakih čudesa, pa i u tekstu, sjajan trening.

I ne manje opasan, ponekad, ali dragocen, o čemu svedoči i *Paklena putarina*, u punom saglasju s post-postpostmodernom primenom one krasne dositejevske teze da knjiga treba da pouči, ali i da zabavi, bar nekog, a po mogućnosti i mnoge. Jer ko bi je inače čitao, ako ne ti mnogi željni zabave ili onaj jedan željan pouke?

R. G. P.: *Koje putopisice volite da čitati? Dobitnik ste i Nagrade „Stevan Pešić”, koja nosi ime velikog putnika. Da li ste bili u dosluhu s njegovim knjigama, putovanjima?*

V. K.: Ne nešto posebno, osim što njegov verovatno najpopularniji naslov glasi *Katmandu*, a i ja imam posebnu storiju s Nepalcima i Katmanduom. Tamo su me naveliko prevodili na svoj jezik, nepali, pa na engleski, i čak uvrstili u jednu svoju antologiju svetske poezije i nekoliko fensi izbora. Posle sam i ja preveo (a izdavačka kuća „Nojzac” objavila) lep izbor iz poezije sjajnog nepalskog pesnika Bišme Upretija, dok možda najvećom svojom književnom glupošću smatram to što čak dva puta nisam iskoristio poziv za učešće na velikom međunarodnom književnom festivalu u Katmanduu. Sad bih naravno išao i peške, i već pomalo treniram.

Što se tiče drugih dodirnih tačaka s kolegom Pešićem, evo jedne zgodne anegdote. Kad su mi uručivali tu nagradu s njegovim imenom, sve je lepo prošlo, ali sam imao utisak da prisutni publikum, uključujući i žiri, nije baš nešto posebno oduševljen. Međutim, već sutradan mi se

javi jedna poznata beogradska glumica, fabulozna lepotica koju sam znao ponajpre s pozorišnih festivala koje sam selektirao. I počne ona kako joj je superdrago što sam baš ja dobio *Stevinu nagradu*, kako reče, i još me malo hvali, hvali, pa naglo začuti i posle kraće pauze provali: „U stvari, izvini. Ti si okej, ali kako je Steva krasan duh bio, i čovek, pojava...!”

I produži tako o kolegi Pešiću još jedno pola sata, pa me zatim otkači kao da sam ja nju zvaao, a ne ona mene.

Eto dosluha.

R. G. P.: *Još kao student krenuli ste na putešestvije: Bodo, Bardufos, Trumso – i Oslo. Kako i kojim povodom ste obilazili Norvešku?*

V. K.: Mislim da tada već nisam bio student nego još malo pa zreo čikica, ali je tada i država bila dosta zrelija, kao i njena sprega s tadašnjim književnim udruženjima. Zato je norveško Ministarstvo kulture našem uputilo poziv da neka solidnija faca iz Saveza pisaca Jugoslavije dođe u višenedeljnu vizitu tamošnjim piscima, pozorištima, univerzitetima, izdavačima i proče. U to vreme sam uređivao književni časopis Društva književnika Vojvodine na stranim jezicima i zato kocka padne na mene, pogotovo što su se stariji pisci plašili vratolomija po žestoko urbanizovanim metropolama i jeznim polarnim zabitima evropskog severa.

Tako ja solo zapucam u Oslo, kad – niko me ne dočeka na aerodromu pa prva tri dana, budući da je u toku vikend, boravim u preskupom hotelu kao anonimni migrant osuđen na brzu finansijsku propast. Onda vikend prođe, proradi nadležno Ministarstvo i u znak teškog diplo-

matskog pokajanja uspostave mi sve moguće kontakte i najbolje uslove da solo lutam po Oslu i gde god dalje hoću, pa i u sam polarni krug. Dabome, u svakom gradu sam imao krasne ugovorene susrete s lokalnim i trenutno gostujućim svetskim piscima, izdavačima, ljudima iz pozorišta, što je uz sva ona prirodna čudesa bila izvanredna avantura, kako duha tako i tela. I to pod hladnim letnjim suncem koje nije zalazilo s neba dokle god sam bio u toj prelepoj zemlji.

Svašta sam tamo pisao, a nekoliko pikanterija s tog putovanja dovoljno je preživelo da pomalo preživakano doda nešto od svoje arome *Paklenoj putarini*, koja umnogome može poslužiti i kao svojevrsni priručnik s rešenjima za putnike u bezizlaznim situacijama.

R. G. P.: *Poneka putovanja, uslovno rečeno, podsetila su me na Srđana Valjarevića i njegov roman Komo. Dogodovštine, utisci... Ili na Šaponju, gde je uglavnom reč o poslovnim putovanjima...*

V. K.: Eh, braća putnici, svi smo mi jedno pleme, mada svako od nas ima svoje knjige, svoje brige i drugačije tekstualno-verske običaje. A opet nas književni narod nekako razlikuje. Barem po visini, ili u niziji, nadam se.

R. G. P.: *Kakav je to Dokument 5 koji ste doneli u Jugu, iz Amsterdama?*

V. K.: To je monumentalni katalog petog po redu izdanja verovatno najveće i odavno najcenjenije periodične izložbe aktuelne svetske umetnosti koja se svake pete godine održava u Kaselu, Nemačka. Upravo to peto izdanje megaizložbe Dokumenta, koje je 1972. godine selekti-

rao i izvanredno postavio harizmatični Harald Zeman, smatra se najboljom i umetnički najvrednijom izložbom ikad, a Mirko Radojičić i ja smo se tamo našli kao zapaženi mladi kritičari i konceptualisti. Kako? Pa tako što smo pre toga, rađeći na Tribini mladih, priredili veoma zapažen temat časopisa *Polja* o konceptualnoj umetnosti, kao i jedan od prvih zbornika u svetu posvećen bodi artu i performansu.

Tamo smo dva dana uživo pratili predavanja Jozefa Bojsa i još neko vreme upijali sva ta art čudesa, a onda tajno uteknemo u Amsterdam, da upoznamo hipi raj izbliza. U Kasel se vratimo naglo osiromašeni, gladni kao dva crkvena miša i u velikoj dilemi kako ćemo se odatle uopšte dokoturati do Novog Sada, ponajpre zato što sam ja na licu mesta otkrio da za poslednjih preostalih mi sto maraka taman mogu da kupim skupoceni katalog izložbe, trenutno na specijalnom popustu za mlade našeg profila.

I kupim ga. A kako smo se onako obespareni dokopali doma svog novosadskog, to je već druga priča.

R. G. P.: *Kako je bilo u Meksiku? I, ako biste bili u prilici, gde biste se najradije vratili?*

V. K.: U Meksiku mi je bilo kao u nešto smislenije raspevanom Meksiku pre svih potonjih meksičkih srceparajućih serija i TV narkodilersko-makabrističkih strahota naših dana. A opet dovoljno hatoično da sam se odande jedva vratio, pošto se ispostavilo da mi je, kad sam iz San Dijega prešao u Tihuano, automatski prestala da važi ulazna viza u SAD, prethodno izdata u Beogradu. Pa sad ti uđi pono-

vo, pogotovo iz Meksika, a još si bradat i od sunca crnpurast.

Pre deceniju i nešto – slična priča, ali obrnuta. Tu je plaćena misija koja uključuje višednevno putovanje u bratski meksički grad Toluku, tu super-diplomatik-everlasting viza, tu prilika da se posle uspešnih razgovora prozujni unaokolo po otadžbini čivava i kaktusa. Sređeni i svi transferi, aerodromski i drugi, kofer spakovani. Kad, veče pred polazak stiže neljupka vest: Meksikom upravo zavladała grozna i smrtonosna epidemija svinjskog gripa! Sve zatvoreno, sve blokirano, sve otkazano. Avaj.

I ta pričica lepo kazuje da se ne vredi vraćati tamo gde smo već bili. A gde još nismo bili, tamo se i ne možemo vratiti. Tako da je, bar semantički gledano, ponajbolje – improvizovati.

Tim se inače bavim, pa se tome i nadam.

R. G. P.: *Možda je zanimljivije vaše putovanje po kalifornijskoj pustinji Mohavi. Ili odlazak u Japan i kako ste podneli njihovu hranu? Kako ste se snalazili sa tehnikom tamo, a još bolje u Ulici crvenih fenjera?*

V. K.: Silni narodi uzalud snuju da je Kalifornija nekakav pomorandžama posuti raj na zemlji, a tamo vas iz okeana vrebaju jezivi talasi, uz tešku magluštinu skoro do podneva. I to je još super, jer čim se malo više odmakneš od obale – pusta pustinja.

Međutim, kalifornijska, kao i pustinja koje čine lavovski deo Nevade, Arizone, Jute... neverovatno su izazovni i privlačni poligoni za krstarenje autom, kao stvoreni da po njima surfujete kolima koja imaju podjednako bezbedan pogon i sa-

vršen erkondišn. I super je. Pa ako nešto zakaže, a letnje je doba, bar ćete biti prvo skuvani u autu pa onda i nasuvo prepečeni bez ikakve potrošnje vode, što je sasvim u skladu s lokalnim običajima i Zelenom agendom.

A tako je otprilike i u visoko urbanizovanom Tokiju, gde čoveku treba ceo slobodan dan da stupi nogom izvan centralnog Šinđuku kvarta, a utom se i smrkne pa teraj nazad. Umalo isto kao u kalifornijskoj pustinji, samo što ima više ljudskog sadržaja i znaš da nećeš biti ni kuvan ni pečen bez erkondišna. Mada zato svaki božji zalogaj moraš triput da proveriš da li je samo nekuvan ili i nepečen a minijaturan, što i nije neka dramatična razlika. Naročito ako nisi gladan ili hitaš ka korporativno plaćenom obroku u kongresnom hotelu s inostranom preživarskom licencom, gde te ne čeka niko tvoj, a svi bi te poželeli ako i taj izvor prepoznatljive prehrane presahne.

Kao i kod nas, uostalom. Samo manje intimno, odnosno naše.

R. G. P.: *Ko je Kokan?*

V. K.: Po nekim dosta pregledno opisanim karakteristikama, to bi mogao biti jedan u tekućoj književnosti nedovoljno opisan, a u ovom transkontinentalnom romanu pomalo slobodno dopisan avatarski saputnik jednog našeg pesnika, prevodioca s engleskog i bugarskog, i uz to vrsnog učesnika/organizatora brojnih međunarodnih literarnih dešavanja. Nažalost, odnedavno ga nema ni na putu ni u životu, pa i dete vidi da je u pitanju neka vrsta razložne posvete u formi romana.

R. G. P.: *U knjizi ima bezbroj jezičkih kalambura, šegačenja, na primer: „Kao ne-*

ko obećanje gluvo radovanje”, „Svako svoj hotel već skoro sanja, mada su, prosečno, još budnog stanja.”

V. K.: To je nešto poput onih praznih mesta između reči koja tekst čine čitljivijim, samo što takve kvazilirske vragolije u linearnu masu proznog teksta unose primesu dragocenog kontraritma. A uz malo sreće i poneku smisaonu prečicu, odnosno koanski humorno izvedenu skraćenicu kakva je većoj narativnoj celini često (ne)prirodno dobrodošla.

R. G. P.: *Pominjete često „Šeficu” delegacije, „iskusnu funkcionerku” koja vas pokatkad i kudi, a s podsmehom pišete o tim skupovima – pa zašto onda idete? Ipak, doživeli ste uspeh Vaše delegacije za kandidaturu za domaćina narednog kongresa.*

V. K.: Znete kako kažu hermetičari i magovi – *Kako je gore, tako je dole.* I obratno.

A umnogome tako, nažalost u ovom potonjem smeru, stoji stvar i s mnogim od važnih okupljanja svetske intelektualne i umetničke elite. Između ostalog i zato što se njihovi učesnici u gotovo podjednako meri suočavaju s važnim izazovima i dometima svojih kolektivnih i individualnih moći koliko i s brojnim proceduralnim stegama i birokratskim apsurdimama bez kojih je delovanje velikih međunarodnih organizacija danas gotovo nemoguće.

Malo smeha, pa i jetke šale, tu zna da pomogne čak i u krajnje zvaničnim prilikama, što se redovno zbiva, pa što onda ne bi bilo tako i u jednom deklarativno nekrštenom *kongresnom romanu* s primerno transparentnim podnaslovom *meridijanski softkor*.

Nismo se valjda školovali i učili kreativnom pismu samo zato da bismo tek posle škole postali štreberi?

R. G. P.: „Stajali su kao tek rasanjeni pačići oko večno budne šefice koja je među njima minusno visinski štrčala kao minijaturni, ali ne manje drčni Kralj Artur”, ili: „Krug oko šefice veoma pravilno se zatvorio, gotovo kao da će svakog časa zaigrati kolce”, „diplomatiše šefica”. Da li je „šefica” pročitala Vašu knjigu?

V. K.: Ako mislimo na istu damu kao mogući prototip lika koji pominjete, poslednji naš susret protekao je u izuzetno prijatnoj atmosferi prožetoj neskrivenim znacima uzajamnog poštovanja s neskrivenim primesama mog divljenja karakterističnog za kavaljerski odnos, kom sam inače sklon. Sudeći po tome – verovatno je imala u ruci knjigu koju razmatramo, ili joj je neko od naših obostrano bližih saradnika bar donekle referisao o njenim metaforičkim i drugim čarima.

Ali o pitanju koje Vas zanima tada ipak nije bilo pomena jer se i taj susret zbilo na nekom međunarodnom skupu, što podrazumeva diplomatski diskretan odnos prema stvarnosti, pa tako i prema književnoj fikciji kao njenom neotuđivom delu. Pri čemu svakako treba imati u vidu nespornu činjenicu da je diplomatski sasvim opravdano biti uzdržan i apropo očiglednog umetničkog dara, pardon – rada, bližnjeg svog.

R. G. P.: Zanimljiva je i priča o tome kako ste Vi predavali u Karlovačkoj gimnaziji, a ona se tu školovala. Zagonetno ste ispričali i o tokovima keš novca, o tunelima kojima ga je „lično šefica”, prenosila. Hra-

bro, pa ipak, podsetite čitaoce o čemu se tu radi?

V. K.: Većinski o imaginaciji koja uz vitalistički zanos *fejk njuz* preterivanja potkazuje stvarnost kako bi se ona učinila još zanimljivijom nego što je bila ili jeste. Nekad se to zvalo hiperbola, a danas, posle Knausgora – vrag će ga znati! Ili vražica – rodno korektnije rečeno?

R. G. P.: Da li poznajete svoje čitaoce?

V. K.: Više nego dovoljno, manje nego što bih želeo.

R. G. P.: Više od pola veka pišete poeziju. Šta biste danas o tome rekli?

V. K.: U pomenutoj knjizi mudrovanja, koju trenutno pišem, uvodno mesto poverio sam jednom relativno kratkom i pomalo zbunjujućem stavu. Taj tvrdi da je stvarnost slika koja se neprestano menja kao lice šiparice, da je istorija učiteljica života koja to lice tumači iz s vremenom stečenih bora, a književnost onaj talentovani ali vragolasti đak koji će i šiparicu i učiteljicu zavesti i iskoristiti na obostrano zadovoljstvo. I uz cenu ponekad vrednu truda koliko i opšteg profita.

U skladu s tom težnjom ka daljem književnom profitu, van sefa čuvam tri zasad neobjavljene knjige poezije. Prva je energetski nastavak ili dopuna mog ranije objavljenog antiromana u haiku stihevima *H&Q*, dok druga okuplja pesme koje sam tokom više decenija pisao koristeći kao uvod početne stihove znamenitih dela najvećih svetskih i naših pesnika.

A treća je čak i mene pomalo šokirala, budući da bi se u celosti i pojedinosti mogla tumačiti kao moj predsmrtni

povratak neoavangradnoj, to jest, u datom slučaju, neo-neoavangradnoj paradigmi. Što bi bar kritičarima odgovaralo, pošto me inače iz navike tu svrstavaju iako u

tom neokolu nisam igrao bar nekih trideset i više godina.

A super je.